

Natuur.ruimte

13 jaar paddenoverzet

Natuurgebied Ruige Heide

Opstalvalleigebied

Algemene
ledenbijeenkomst

Opgewarmd

Het zeer recent verschenen Natuurrapport 2007 laat er geen twijfel over bestaan: de klimaatverandering wordt 'bedreiging nummer 1' voor de Vlaamse biodiversiteit en zal de reeds bestaande bedreigingen voor onze natuur zoals vermesting en versnippering alleen maar versterken.

Het Natuurrapport 2007 komt trouwens bovenop alle andere rapporten en waarschuwingen: zowel in het noorden als in het zuiden dreigen catastrofes voor mens en natuur. Als klap op de vuurpijl stevenen we dit jaar op een nieuw warmterecord af: 2007 wordt wellicht het warmste jaar uit de gekende geschiedenis, na dat andere hete jaar 2006...

En toch is de situatie niet hopeloos. Zuinige technieken, hernieuwbare energie, een veranderende mentaliteit bij de mens én aaneengesloten, grote natuurgebieden kunnen er mee voor zorgen dat de effecten van de klimaatsopwarming op vlak van biodiversiteit en veiligheid (groten)deels kunnen opgevangen worden.

Natuurpunt heeft resoluut gekozen voor een constructieve en vooral actieve aanpak. Zowel binnen onze vereniging als erbuiten trachten we onze CO₂ uitstoot te beperken. Maar ook door de gerichte acties rond soortbescherming en de uitbouw van een netwerk van grote en kleine, kwaliteitsvolle natuurgebieden willen we de gevolgen van de opwarming van de aarde voor kwetsbare planten en dieren tegengaan.

De vrijwillige en professionele medewerkers van Natuurpunt Antwerpen Noord laten dan ook geen dag onbenut om hun steentje bij te dragen. En met veel succes: ons natuurgebied De Kuifeend onderging een 'facelift' dankzij een inbufferingsproject en breidde uit met 20 ha. In de Ruige Heide verdubbelt de beheerde oppervlakte dankzij gerichte aankopen van heide en bos. In Het Rood werken we aan een versneld bosherstel.

Ook jij kan jouw noodzakelijke steentje bijdragen voor Natuurpunt! Door in 2008 lid van onze vereniging te blijven. Met jouw steun kunnen we samen en in heel ons werkingsgebied natuur, milieu en biodiversiteit in elke gemeente, in elk district en in elke wijk als belangrijk punt op de agenda te zetten.

Natuur en biodiversiteit mogen in deze oververhitte wereld géén luxe worden. We rekenen op jouw steun in 2008!

Stefan Versweyveld
voorzitter

In dit nummer

Opgewarmd	2
Natuur.winkel	3
Biodiversiteit in jouw gemeente:	
13 jaar paddenoverzet	4
Natuurgebied: Ruige Heide	6
Er op uit: Bospolderborrel-	
wandeling	8
Natuur.actief: winterbeheer	9
Natuur.beleid:	
Opstalvalleigebied	10
Natuur.prikbord	12
Snor: lekker lang slapen	14
Natuur.actief: vrijwilligerswerk	16
Vergeet niet te genieten	18
Brandpunt: Halloween in Het	
Rood	22
Brandpunt: Algemene leden-	
bijeenkomst	23
Natuur.agenda	24
Geslaagd 2007	25
Colofon	26
Reclame	27
Schorrenborrelwandeling	28

Dankzij Natuurpunt wordt Het Rood niet alleen mooi om in te wandelen maar verhoogt de biodiversiteit er ook. Foto: Rafaël Delaedt, FFFS.

Feestdagen – geschenkentijd

Wouter Vanwesenbeeck

Met de feestdagen voor de deur geven we je graag enkele leuke geschenkideetjes.

Het boek **Planten voor dagelijks gebruik** is bedoeld voor iedereen die meer wil weten over de achtergronden van planten waar we dagelijks op vele manieren gebruik van maken. Unieke tekeningen en kleurenfoto's maken dit boek tot een fraai en handig naslagwerk. Ledenprijs € 40,50.

Het boek **Winterslaap** is een leerrijk boek voor kinderen en vertelt op een eenvoudige maar boeiende wijze over alle aspecten van de winterslaap van verschillende diersoorten. Ledenprijs € 11,70.

Walvissen en dolfijnen in de Noordzee biedt een actueel en

uitgebreid overzicht van de in de Noordzee levende dolfijnen en walvissen. De lezer van het boek zal verrast worden door het grote aantal soorten dat in de Noordzee voorkomt, maar ook door de hoeveelheid kennis en leuke wetenswaardigheden. Ledenprijs € 22,50.

Polderbier

Verder is nog steeds ons **Polderbier** te verkrijgen in de Natuur.winkel. Een flesje kost € 1,10, een bak Polder is verkrijgbaar aan € 24,50 (incl. leeggoed). Je kan ook kennismaken met onze vernieuwde geschenkverpakking: een houten bakje met 4 flesjes Polder en 1 glas aan € 10,00.

De **Natuur.kalender 2008** bevat net zoals de voorgaande jaren weer sublieme foto's van verschillende natuurfotografen. Prijs € 7,50.

Natuur.winkel

Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be. Van maandag tot vrijdag open van 10 tot 17 u.

13 jaar paddenoverzet

Johan Neegers

De amfibieënoverzet van

Natuurpunt in Brasschaat vierde in 2007 zijn dertiende verjaardag. Misschien was dit de laatste actie in deze vorm, want als alles volgens plan verloopt, zijn er in 2008 amfibieëntunnels geplaatst onder de Miksebaan en Kerkedreef. Tijd om eens even terug te kijken op de resultaten van de voorbije 13 jaar, de hoogtepunten en de tegenslagen.

Een mannetje en vrouwtje gewone pad worden geholpen.
Foto: Rafaël Delaedt, FFFS.

Hoe het allemaal begon

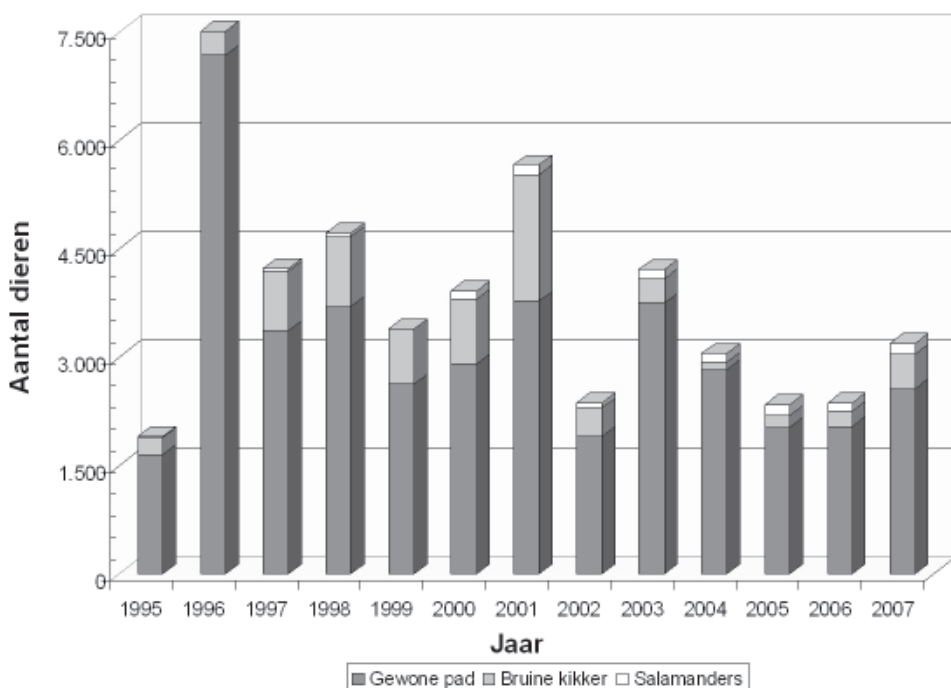
Het begon in 1994, met een dringende oproep van Bart Hellemans van Hyla, naar aanleiding van een probleem met platgereden padden op de Miksebaan en Kerkedreef in Brasschaat. Deze twee straten met nogal wat sluipverkeer doorkruisen het bosgebied gevormd door De Inslag, Park De

Mik en de bossen van het OCMW. Het is ook een waterrijk gebied met onder andere de Antitankgracht, de grote vijver en de hofgracht van De Mik. Kortom, een ideaal gebied voor verschillende soorten amfibieën.

Het daarop volgende jaar werd een eerste afsluiting geplaatst in de Kerkedreef, in een poging de

dieren van de baan te houden en in emmers te verzamelen. De pioniers van dat jaar (en daar reken ik mezelf bij) konden net een pad van een kikker onderscheiden, maar ze leerden snel. Twee maanden later waren al meer dan 1.500 dieren overgezet, een gigantisch aantal in vergelijking met de meeste acties in Vlaanderen. Maar het aantal slachtoffers was eveneens groot – meer dan één vijfde van de dieren haalde de overzijde niet, vooral op de Miksebaan waar geen afsluiting stond.

Dat moest beter, en in 1996 werd ook daar een afsluiting geplaatst, wat de totale lengte op ongeveer 650 meter bracht. Buiten deze zone werd de raapactie verdergezet – de beide straten zijn samen meer dan 3,5 km lang. Het jaar 1996 zou er één worden van hoogte- en dieptepunten. Meer dan 7.000 dieren werden er geteld, een sindsdien ongeëvenaard aantal. Op één specifieke avond trokken meer dan 2.000 dieren gelijktijdig de straat over. Maar op diezelfde avond moesten de rapers

Biodiversiteit in jouw gemeente

Biodiversiteit staat onder druk, maar ook in ons verstedelijkt milieu kunnen we iets doen aan het behoud ervan. Verschillende Natuurpunt-afdelingen organiseren nu al her en der in Vlaanderen verschillende soortbeschermings-acties om lokale populaties van zeldzame of bedreigde dieren – ook buiten de natuurgebieden – een extra steuntje te geven.

Voor de uitbouw van dit project zijn er 14 modules weerhouden hoewel er in Vlaanderen tal van soortbeschermingsacties operationeel zijn.

Vanaf deze jaargang vind je in elk nummer van Natuur.ruimte een artikel over één van deze acties. Voor meer informatie over dit project kan je steeds terecht in het Natuur.huis te Ekeren, tel. 03-541.58.25 en op de nationale website van Natuurpunt: www.natuurpunt.be/biodiversiteit.

moedeloos toezien hoe ondanks de inspanningen honderden dieren het leven lieten, slachtoffers van het sluipverkeer.

Jaarlijkse traditie

Sindsdien werd elk jaar dezelfde werkwijze gevolgd, en hoewel nooit meer de aantallen van 1996 werden geteld is de overzetactie in Brasschaat toch één van de belangrijkste van Vlaanderen. In die dertien jaar werden – op 400 stuks na – 50.000 dieren opgeraapt, geteld, op naam en geslacht gebracht, en op een veilige plaats terug vrijgelaten. Dat allemaal bij nacht en regen (het perfecte amfibieënweer) en dankzij de hulp van meer dan 100 vrijwilligers en gevolgd door

tientallen klassen van een vijftal Brasschaatse scholen.

Al snel kwam echter het besef dat dit niet voldoende was. Ook andere maatregelen werden voorzien. In De Inslag legde het toenmalige Bos en Groen (nu Agentschap voor Natuur en Bos) amfibieënpoolen aan, in een poging de dieren ter plaatse te houden. Dat lukte wel voor kikkers, maar niet voor padden. In afspraak met de gemeente werd de Kerkedreef vanaf 2002 tijdelijk en/of tijdens de avonduren afgesloten, maar ook dat bracht veel extra kopzorgen en geen volledige oplossing. Beide straten geheel afsluiten was een utopie, en tunnels, die op andere plaatsen ondertussen hun waarde bewezen hadden, leken veel te duur...

Soortendiversiteit

In de loop van deze dertien jaar werden 7 soorten amfibieën aangetroffen: gewone pad, bruine kikker, groene kikker, alpenwatersalamander, kleine watersalamander en vinpootsalamander. Eenmaal werd met zekerheid een rugstreeppad gevonden, hoewel die soort eerder op de heide verwacht wordt. De waarnemingen van groene kikker zijn niet steeds betrouwbaar, maar er zijn (vooral jonge) dieren met zekerheid gevonden.

Gewone pad (gemiddeld 81% van het totaal) en bruine kikker (16%) vormen steeds de meerderheid, de alpenwatersalamander (bijna 2%) is de meest algemene salamander. Die verhoudingen wijzigen in de loop der jaren weinig.

Er is wel een opvallend verschil in de soortensamenstelling per plaats. Op de Miksebaan aan de

ingang van Park De Mik, een droge, zandige plaats met dennenbos en heide, vinden we praktisch enkel gewone pad, in grote aantallen. In de Kerkedreef, met vochtig loofbos en hooiland doorkruist door de Miksebeek, is meer variatie met veel bruine kikker en salamanders. En op de Miksebaan aan de kruising met de Antitankgracht zijn salamanders absoluut in de meerderheid.

Toekomst

Begin 2007 is gestart met de opmaak van een dossier voor het aanleggen van amfibieëntunnels onder de Kerkedreef en Miksebaan. Op de twee plaatsen samen zouden er zeventien tunnels komen. Samen met de geleidingswanden om de dieren naar de tunnels te leiden, is dit een zware financiële dobber die de gemeente gedeeltelijk met subsidies van het Vlaamse Gewest wil bekostigen.

Daarnaast wil de gemeente het sluipverkeer terugdringen door het instellen van een éénrichtingsverkeer in de Miksebaan. Het gedeelte Sint-Jobsesteenweg tot Kerkedreef is voor autoverkeer enkel nog in de richting Sint-Job-in-'t-Goor mogelijk.

Als alles volgens plan verloopt, zullen de werken in 2008 uitgevoerd worden, misschien nog voor de start van de overzetactie. Onze actie stopt dan niet maar zal wel van aard veranderen – ook de trek langs de tunnels gaat opgevolgd worden. Hoe en wat zal duidelijk worden op de Dag van de Pad op 26 januari 2008 (zie elders in dit blad).

Ruige Heide weer een stuk groter

Stefan Versweyveld

In 2001 startte Natuurpunt Antwerpen Noord met een aankoopproject in de Ruige Heide

in Berendrecht-Zandvliet. Geen eenvoudige klus: de Ruige Heide is de voorbije decennia helaas sterk versnipperd geraakt met tientallen eigenaars, verspreid over

Vlaanderen tot in het buitenland toe. Nu is natuur aankopen op zich niet het doel van onze vereniging, wel is het vaak de enige manier om kwetsbare natuur duurzaam te beschermen in Vlaanderen. Ook in de Ruige Heide. We zijn dan ook bijzonder verheugd dat de door Natuurpunt beheerde oppervlakte, dankzij een strategische aankoop, zal verdubbelen. Nu kunnen we eindelijk gerichte herstelwerken uitvoeren voor zeldzame planten en dieren waarvoor de Ruige Heide één van de laatste toevluchtsoorten in onze regio vormt!

Levendbarende hagedis. Foto: Walter Van Ginhoven, FFFS.

Restant uit het verleden

Hoewel niet erg groot, is de Ruige Heide uniek. Het is immers één van de laatste restanten van een groot heide- en stuifzandgebied dat zich in de voorbije eeuwen uitstreckte tussen de Scheldedepolders en Putte. Een onherbergzaam gebied ook, zoals de naam 'Ruige' Heide al doet vermoeden.

Centraal in het gebied ligt de 'stuifzandvlakte' als getuige uit dit verleden. Het zand van de Ruige Heide werd immers tijdens de laatste ijstijd zo'n 10.000 jaar geleden opgewaaid uit een toen droge Noordzeebodem. Tussen Berendrecht-Zandvliet en Kalmthout stoof het zand op tot forse, uitgestrekte duinen. Toponiemen zoals Kraaienberg, Huzarenberg en De Wildernissen herinneren nog aan dit ruige en desolate duinenlandschap.

Erkenning

Tot voor 2001 was de toekomst van de Ruige Heide allesbehalve rooskleurig. Allerlei afvalstorten, verbossing met invasieve soorten zoals de Amerikaanse vogelkers... Het zag er naar uit dat dit waardevolle heide- en stuifzandgebied voorgoed zou verdwijnen. Dat liet Natuurpunt Antwerpen Noord uiteraard niet gebeuren. Aankoop en inrichting als natuurgebied leek ons de meest verregaande, maar tevens de meest efficiënte methode om de kwetsbare natuur van de Ruige Heide te behouden.

Begin 2002 werd de Ruige Heide door de Vlaamse overheid als natuurreservaat erkend. Dankzij deze erkenning konden we starten met de herstelwerken die in het beheerplan opgenomen waren. Ook voor de recent aangekochte percelen willen we op korte termijn een beheerplan indienen bij de Vlaamse overheid om ze also als natuurreservaat te laten herkennen.

Heideherstel prioritair

Sinds de eerste beheerdag in de Ruige Heide, inmiddels al meer dan 5 jaar geleden, spendeerden vrijwilligers vele uren in de Ruige Heide, maar de resultaten mogen gezien worden! Heidepercelen, eens ontsierd met afval allerhande en sterk bedreigd door de oprukkende Amerikaanse vogelkers, zijn nu veranderd in mooie stukjes droge heide met brem, struikheide, pilzegge, tandjesgras en borstelgras. Ook zomereiken, in allerlei merkwaardige en prachtige vormen, kunnen verder uitgroeien temidden van de heide.

De beheerwerken komen ook de mossen ten goede. Mossenkenners vonden op de Ruige Heide immers twee bijzondere mossen: gewoon franjemos en pluimstaartmos. Het gewoon franjemos is een zeer fraai levermos, dat typisch is voor oude heide en meestal onder struikheide groeit. Het is allesbehalve 'gewoon'

Handen uit de mouwen!

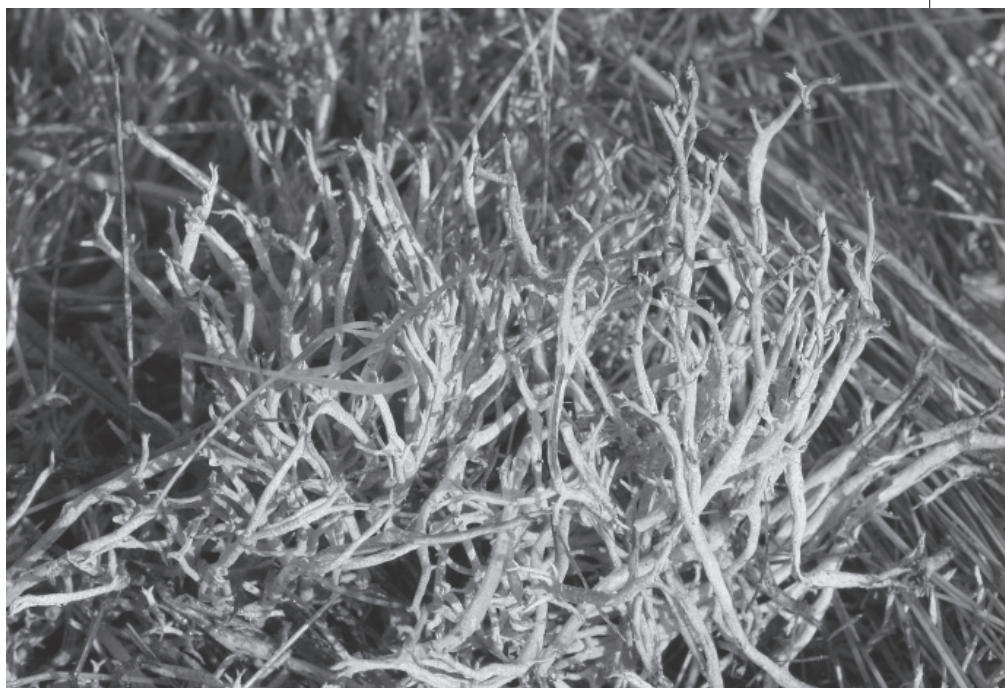
Vind jij ook dat we een halt moeten toeroepen aan de achteruitgang van onze natuur en de biodiversiteit? In de Ruige Heide kan je hieraan daadwerkelijk meehelpen op onze speciale beheerdag op 16 februari 2008. Die staat uiteraard volledig in het teken van natuurherstel en heidebescherming op de nieuwe percelen! Aarzel niet en kom een uurtje, halve dag of langer mee de handen uit de mouwen steken. De Ruige Heide is het waard! Afspraak op zaterdag 16 februari 2008.

Trefpunt: vanaf 9.30 u aan de ingang van de Ruige Heide langs de Kalmthoutse Baan (naast de A12). Kom je later, dan wijzen pijlen je naar de werkplek. Wij zorgen 's middags alvast voor een lekkere tas warme soep en uiteraard komen we na de beheerwerken even op adem met een drankje.

want in veel heideterreinen is deze soort verdwenen. In de Ruige heide echter groeit de soort nog in grote aantallen.

Het pluimstaartmos is dan weer een bladmos dat 10 tot 20 cm hoog kan worden. Het wordt tegenwoordig bijna uitsluitend gevonden in bosjes op opgespoten terreinen. Op de oorspronkelijke vindplaatsen, oude bossen en heide, wordt dit mos zeer zeldzaam.

Korstmossen zijn ook van die merkwaardige heidebewoners, die in dit veeleisende landschap graag groeien. De Ruige Heide herbergt trouwens heel wat bijzondere soorten, die al even merkwaardige namen hebben: stapelbekertje, giraffe, varkenspootje, gebogen rendiermos, kraakloof en rode heidelucifer zijn er enkele van.

Het giraffe is een korstmos dat in onze regio enkel in de Ruige Heide voorkomt. Foto: Lode Rubberecht, FFFS.

Een zandbak vol leven

Minstens even bijzonder is de centrale 'zandvlakte', een stuifduingebied. Wanneer de zon op een stralende zomerdag de temperatuur genadeloos de hoogte injaagt op het kale stuifzand, waan je jezelf in een troosteloze zandbak.

Niets is minder waar! Ondanks het kale uitzicht vormt het stuifzandgebied een laatste toevluchtsoord voor een heleboel bijzondere planten en dieren. Het zal je niet verwonderen dat het dieren en planten zijn, die zich volledig aangepast hebben aan het steeds weer veranderende stuifzandlandschap.

Typische plantensoorten zijn heidespurrie, zandblauwtje, schapenzuring, reigersbek, zilverhaver en buntgras. De laatste plantensoort is trouwens de waardplant van een heel zeldzaam vlindertje: de kommavlinder. Daarnaast trekt het snel opwarmende zand ook de

levendbarende hagedis en zandloopkevers aan.

Hoeft het nog gezegd dat Natuurpunt de Ruige Heide wil koesteren?

Jouw steun voor de Ruige Heide

Het bij elkaar puzzelen van de vele stukjes Ruige Heide tot één natuurgebied is een belangrijk proces voor de natuur in Berendrecht en Zandvliet, maar ook voor de afdelingsfinanciën van Natuurpunt Antwerpen Noord. Hoewel de Vlaamse overheid een belangrijk deel van de aankoop subsidieert, moeten wij minimaal 15% eigen middelen inbrengen. Wie een handje wil toesteken kan een gift overmaken op rekeningnummer 293-0212075-88 van Natuurpunt met de mededeling 'project 3797 – Ruige Heide'. Voor giften vanaf € 30,00 wordt een fiscaal attest afgeleverd. Mogen we ook op jouw steun rekenen voor de Ruige Heide?

Bospolder- borrelwandeling in de winter

Peter Dhondt

Na de nieuwjaarsfeesten is het meer dan tijd om nog eens een flinke winterwandeling te maken.

Dan ademt de Bospolder rust en stilte uit. De bomen hebben dan hun bladeren verloren, de graslanden staan dor, de rietlanden trotseren de koude wind, de ruigten en het moeras zien er grauw uit. De plassen en de wielen liggen misschien wel bedekt onder een laagje vorst of onder een mystieke nevel. De kleuren lijken uit het landschap verdwenen, ook de activiteiten van onze Bospolderbewoners vallen niet op.

De Bospolder staat in de winter borg voor adembenemende zichten. Foto: Erik Gintelenberg, FFFS.

Toch is er voor de oplettende wandelaar nog veel te zien en te horen. Ofwel bij een grijze hemel en onder een laagje nevel, ofwel doet de winterzon alles fonkelen en kwebbelen de watervogels.

De meeste wandelaars ontdekken de Bospolder in het voorjaar en de zomer. Foto: Rafaël Delaedt, FFFS.

Tijdens deze bijzondere wandeling leiden onze gidsen je langs mistige paadjes naar tal van charmeplekken die baden in winterse schoonheid. Onderweg vertellen zij winterweetjes, leuke verhalen en anekdotes.

En wat is er daarna heerlijker dan te verpozen rond een vuurkorf of in een gezellige tent de handen op te warmen aan een warme thee, een chocolademelk of een borrel met een lekker warm gevoel naar binnen te laten glippen?

Om deze wandeling een echt winters karakter te geven, is voor de kinderen sneeuw besteld! Wie weet kunnen ze dan sneeuwballen gooien en sneeuwpoppen maken.

Interesse? Trek dan je warme kleren aan, zet een muts op en kom net als andere liefhebbers van frisse neuzen en rode wangen naar de “Bospolderborrelwandeling” Deze vindt plaats op **zondag 24 februari** om 14 uur. We komen samen in de Vierkerkenstraat aan de voetgangersbrug over de A12 in Schoonbroek – Antwerpen.

Veel meer dan werken alleen: winterbeheer

Stefan Versweyveld

***Knotten van wilgen, maaien van rietvelden,** verwijderen van houtopslag in moerassen, heideherstel... Een bezigheidstherapie voor enkele rare snuiters? Bijlange niet! Jaarlijks zetten vele vrijwilligers van Natuurpunt hun beste beentje voor om natuur en landschap in onze regio te beschermen en te behouden. Dat kan bij uitstek tijdens onze winterse werkdagen. Goed voor de natuur en heerlijk om te doen! Bovendien zijn onze winterse beheerdagen veel meer dan werken alleen! Zoals lekker genieten van een warme kop koffie of een tas soep. En er is de toffe sfeer rond onze gemeenschappelijke missie: wat ons rest aan waardevolle natuur moeten we blijven koesteren.*

Waarop nog wachten om af te spreken voor een dosis teamspirit en natuurbehoud? Kom mee helpen voor een uurtje, een halve dag of langer op onze winterbeheerwerken! We geven je graag een overzicht waar enthousiaste vrijwilligers de komende wintermaanden aan de slag gaan voor meer en mooiere natuur voor iedereen.

Ekers Moeras

Op **zaterdagen 5 en 19 januari** staan er twee boeiende werkdagen in het Ekers Moeras op het programma met riet maaien en het verwijderen van wilgenopslag als ingrediënten. Afspraak telkens om 9.30 u aan de ingang van domein Muisbroek, ter hoogte van de Luithagenbrug over de A12 (havenweg) op het einde van het Groot Hagelkruis (Ekeren).

De boom in...

In onze sterk verarmde cultuurlandschappen vormen knotwilgen een bijzonder natuurelement. Ook dieren profiteren mee. Vooral de steenuil is een graag geziene gast, die trouwens in onze streek nog vaak voorkomt. Op twee zaterdagen in januari zet Natuurpunt Antwerpen Noord zich in om de laatste knotwilgen in de Ekerse Puihoek te behouden. Afspraak, telkens vanaf 9.30 u, op

12 januari tegenover de brug van de Leugenberg (Mariahoeve) en op **26 januari** ter hoogte van het Kerkhof van Ekeren (Lindhoeve). Voor de exacte locatie kan je contact opnemen met het Natuur.huis.

Bospolder

De Bospolder is een prachtig halfopen natuurgebied met moeras, grasland en bos. Toch moeten we geregeld maaien en te veel aan opslag verwijderen. Afspraak op **zaterdag 2 februari**. We starten om 9.30 u aan de hoofdparking van de Bospolder aan de Noorderlaan. De parking is bereikbaar met de auto via de Noorderlaan; te voet of met de fiets kan je er ook geraken door de Ekerse Dijk te volgen vertrekkende op het einde van de Vierkerkenstraat in Schoonbroek-Antwerpen.

De Kuifeend

Ook een pleisterplaats voor vele duizenden watervogels en broedplaats van tal van zeldzame moerasvogels moet zorgvuldig beheerd worden! Hier en daar dient wilgenopslag uit het moeras verwijderd te worden, dient het begrazingsraster nagekeken te worden... Wil je er graag bij zijn, stip dan meteen **zondag 10 februari** in je agenda aan voor een

winterwerkdag in De Kuifeend. Afspraak om 9.30 u aan de kerk van Ekeren-centrum (tegenover het Natuur.huis in de Steenstraat), van waar we verder naar het natuurgebied carpoolen.

't Asbroek

Zaterdag 19 januari kan je aan de slag in het bos van 't Asbroek. Door het verwijderen van agressieve, niet-inheemse soorten zoals rododendron krijgt de waardevolle voorjaarsflora met duizenden sleutelbloemen in het komend voorjaar nieuwe kansen. Afspraak om 9.30 u aan de ingang van 't Asbroek, Asbroeklaan te Schoten. Kom je later, dan zal je ons zonder twijfel vinden.

Praktisch

Meebrengen: werkhandschoenen, laarzen of stevig schoeisel en veel werkklust. Wij zorgen voor warme soep, een aangename sfeer en drank! Kom je later aan in een natuurgebied? Geen probleem, pijlen wijzen je steeds de weg naar de werkplek! Voor meer informatie over onze beheeractiviteiten kan je steeds contact opnemen met het Natuur.huis van Natuurpunt Antwerpen Noord, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, www.antwerpennoord.be. Tot dan!

Het Opstalvalleigebied, een nieuw natuurgebied in onze streek?!

Kathleen Quick en Peter Symens

Sinds de eerste aantasting van het vogelrichtlijngebied 'De Kuifeend' ijvert Natuurpunt Antwerpen Noord voor het rechtzetten van deze fouten uit het verleden. Met de start van het strategisch plan voor de Antwerpse haven op rechteroever kwam er na al die jaren eindelijk een oplossing uit de bus, waarover bij de betrokken actoren een ruime consensus bestaat.

Het gebied wordt momenteel voor landbouw gebruikt terwijl het bestemd is als buffer. Foto: Frank Goossens.

Het begin

Voor elke Vlaamse zeehaven moet een strategisch plan worden opgesteld. Dit plan moet aangeven waar men op gebied van economie, natuur, mobiliteit... op lange termijn naartoe wil. Tijdens de vergaderingen van de werkgroep over natuur werd duidelijk dat er in de nabije toekomst heel wat afzonderlijke economische projecten gepland worden die elk op hun beurt in meer of mindere mate schade aanbrengen aan de natuur. Volgens de 'oude' manier van aanpak zou er voor elk van

De Stocatra-bufferdijk zal verhoogd worden waardoor de natuur en Berendrecht minder hinder ondervinden. Foto: Frank Goossens.

deze projecten afzonderlijk worden gecompenseerd. Hierdoor krijg je uiteindelijk veel verspreide en kleine snippers natuur, die in totaal veel meer oppervlakte vereisen, onder meer vanwege de randverstoring. Daarom werd uiteindelijk, in overeenstemming met de grote gebieden op linkeroever, gezocht naar een totaaloplossing. Die is gebaseerd op het pro-actief ontwikkelen van robuuste natuur om zo de gunstige staat van instandhouding van de Europees beschermde habitats en soorten te verzekeren, en toekomstige compensatienoden te vermijden.

Geven en nemen

Een studie bureau werd ingeschakeld om een geschikte locatie te vinden. De natuurwaarden die al verloren zijn, kunnen daar heropgebouwd worden én er kan voldoende ruimte gecreëerd worden om hun duurzame instandhouding te verzekeren. Deze aanpak impliceert echter ook dat de natuursector moet aanvaarden dat er bepaalde waardevolle

natuurelementen in de toekomst zullen moeten wijken voor economische projecten. Tevens werd ook een werkgroep opgestart die een regeling zoekt voor elk van de getroffen gebruikers van de gronden die voor deze natuurinrichting zullen worden gebruikt.

Dit alles is een zeer complex gegeven en in het verleden is gebleken dat niemand goed weet wat dit 'combinatievoorstel' nu juist inhoudt. Daarom zetten we op een rijtje welke natuurwaarden behouden blijven, bijkomen of verloren gaan.

Wat blijft er?

- De Kuifeend en de Grote Kreek, zij het in lichtjes hertekende vorm
- een corridor met daarin de fortjes van Ekeren (langs de Verlegde Schijns)

Wat verdwijnt er?

- de zanddepots met oeverwalwanden langs de A12 voor logistiek park

- de Verlegde Schijns en de bijhorende brede rietkragen
- de zandwinningsput aan Indaver
- het binnenmoeras
- een deel van de binnenweilanden

Compensatie

Eén groot natuurgebied in het Opstalvalleigebied. Dit omhelst 190 ha nieuwe natuur evenals 50 ha bestaande natuur die wordt geoptimaliseerd (het Reigersbos). Van deze 190 ha is het overgrote deel momenteel op het gewestplan bestemd als bufferzone (103 ha) en zone voor sliblagunering met groene nabestemming (49 ha). De rest heeft de bestemming woonuitbreidingsgebied (21 ha), dagrecreatiegebied (26 ha) en agrarisch gebied (19 ha). Bijna het hele gebied wordt tot op heden gebruikt voor landbouw, ook al is het er niet voor bestemd. Voor alle gebruikers werd door de Vlaamse Landmaatschappij een sociaal begeleidingsplan uitgewerkt. De natuurinrichting zelf is voornamelijk gericht op het creëren van 'natte natuur'. Hiertoe worden er plassen uitgegraven en stuwen voorzien. De vrijgekomen grond wordt onder andere gebruikt om de zogenaamde 'Stocatradijk' te verlengen en te verhogen en het gebied beter in te bufferen tegen verstoring.

Verder krijgen we ook een aantal kleinere kerngebiedjes in het kader van de uitbouw van een netwerk van ecologische infrastructuur midden in het Antwerps havengebied via het project de Antwerpse haven natuurlijker:

- een broedplaats voor zwartkopmeeuwen in de lus van de A12 in Stabroek

De bestaande beken worden behouden zodat de afwatering van de omgeving gegarandeerd blijft. Foto: Frank Goossens.

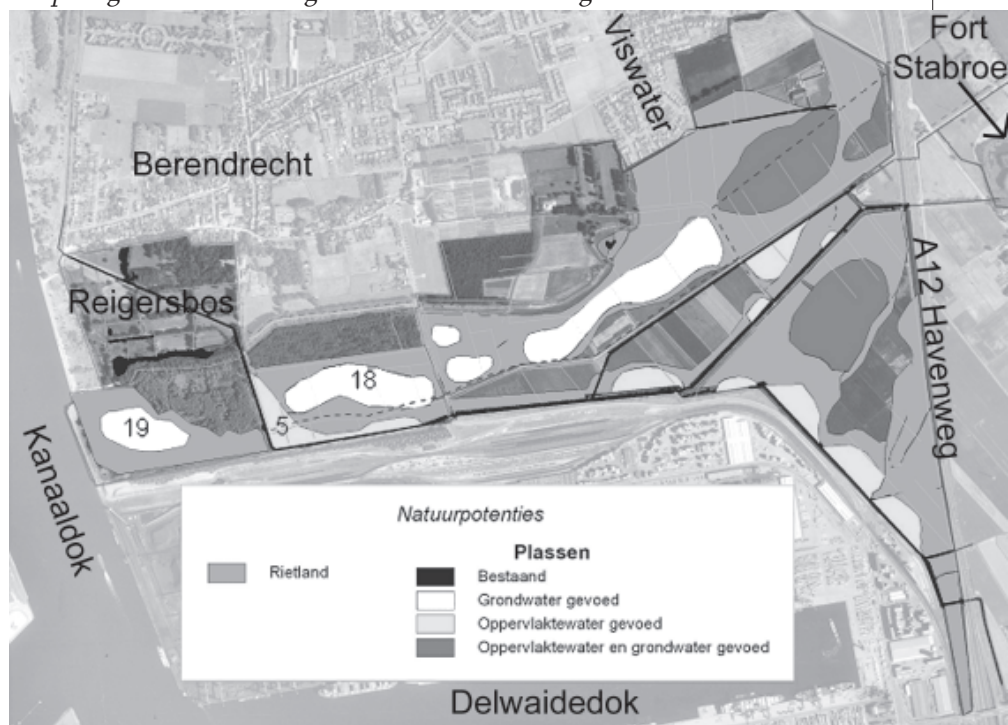
- een vispaaiplaats aan het kanaaldok ter hoogte van de Frans Tijsmanstunnel
- verschillende natuurverbindingscorridors doorheen de haven

(zie kaart) bekomen en werden de werken gegund. Vooraleer de werken starten, moet er nog een archeologisch onderzoek komen. De archeologische dienst zou tegen half november starten met de booronderzoeken. Waarschijnlijk zullen de eerste inrichtingswerken dus pas ergens in januari 2008 starten. We houden jullie zeker op de hoogte.

Hoever staan we nu?

Inmiddels werden de nodige bouwvergunningen voor fase 1

Dit plan geeft aan hoe het gebied er na de inrichtingswerken zal uitzien.

Jong en oud planten bomen in Het Rood

Onder een stralende herfstzon hebben Vlaams minister Dirk Van Mechelen, gedeputeerde Koen Helsen, wnd. burgemeester Luc Janssens, schepen Frederic van Haaren en Natuurpunt-directeur Willy Ibens op 13 oktober 2007 een succesvolle plantactie in Het Rood in Kapellen op gang getrokken. Nadien volgden vele wandelaars, fietsers en omwonenden hun voorbeeld. In hun toespraken benadrukten Willy Ibens en minister Dirk Van Mechelen het maatschappelijk belang van dit bos- en natuurgebied in de sterk verstedelijkte Noord-Antwerpse regio. Ook de vrijwilligers van Natuurpunt en de arbeiders van 'Natuur- en Landschapszorg' –

het sociale bedrijf van Natuurpunt – werden in de bloemetjes gezet voor de vele duizenden uren werk die ze in Het Rood reeds verzet hebben. Want zoals tijdens de actiedag benadrukt werd, is het werk nog niet af. Vele mensen gaven gehoor aan onze oproep en plantten samen honderden zomereiken, beuken, lijsterbessen, hazelaars en berken aan op een grote open plek in Het Rood. Jong en oud ging aan de slag om het herstel van natuurlijk loofbos een extra impuls te geven. Natuurpunt is er vast van overtuigd dat deze actiedag heeft bijgedragen tot het herstel van dit prachtige bos- en natuurgebied, waar planten, dieren én mensen veel plezier aan beleven!

De eerste boom wordt door de prominenten geplant. Foto: Rafaël Delaet.

Laatvliegers in de kerk van Brasschaat gered

Tijdens renovatiewerken aan het dak van de Sint-Antoniuskerk van Brasschaat vorig jaar stootten arbeiders op een kolonie laatvliegers. Omdat dit een beschermde vleermuizensoort is, werd de vleermuizenwerking van Natuurpunt Antwerpen Noord gecontacteerd. Deze kolonie, die overigens reeds meerdere jaren bij Natuurpunt bekend was, gebruikt onder meer het park van Brasschaat en Peerdsbos om 's nachts op insecten te jagen. Na een verkennend zolderbezoek werd overlegd hoe de werken konden doorgaan zonder dat deze kolonie verloren zou gaan. Dankzij enkele eenvoudige aanpassingen – waaronder een aangepaste timing, gefaseerd werken en behoud van de invliegopening – konden in juli dit jaar maar liefst 74 uitvliegende dieren geteld worden. Onder de uitvliegers bevonden zich heel wat jonge dieren, wat uitermate goed nieuws is. Dankzij een geslaagde samenwerking tussen de Kerkfabriek van de Sint-Antoniuskerk, Monumentenwacht Provincie Antwerpen en Natuurpunt is het voortbestaan van de vleermuizenkolonie verzekerd!

Nieuwe zuidelijke libellensoort in de Bospolder

Ook in 2007 stevenen we af op een nieuw warmterecord. Dit jaar zal het warmste jaar worden sinds de start van de metingen, 174 jaar geleden. Het vorige warmterecord dateert uit... 2006. Niet te verwonderen dat er dit jaar opnieuw een nieuwe zuidelijke libellensoort in de Bospolder is vastgesteld. De zwervende

heidelibel is een soort die hoofdzakelijk terug te vinden is in het Middellandse Zeegebied, maar wordt de laatste jaren steeds verder noordelijk aangetroffen. Het is de zoveelste soort in een hele rij van zuidelijke soorten die de laatste jaren zijn aangetroffen in onze natuurgebieden. Doordat de libel voorkomt in pas gegraven

plassen die snel opwarmen en soms droogvallen, lijkt alleszins het geschikte biotoop aanwezig. De komende jaren zullen uitwijzen of de soort standhoudt of dat het bij zwervende exemplaren blijft, zoals de Nederlandse naam al aangeeft.

Natuurgebied De Kuifeend breidt uit met 20 ha

Recent werd de huur-overeenkomst tussen Natuurpunt en de NMBS voor het natuurgebied De Kuifeend en Grote Kreek, gelegen in het rangeerstation Antwerpen-Noord, met 20 ha uitgebreid. Het gaat meer bepaald over de zone ten oosten van het huidige natuurgebied De Kuifeend, die recent werd ingericht tijdens het inbufferingsproject. Hierover kon je al meer lezen in het laatste nummer van Natuur.ruimte. Tijdens dit natuurinrichtingsproject werd deze zone, samen met andere delen van De Kuifeend en Grote Kreek

ingericht voor specifieke biotopen en vogelsoorten, zoals natte graslanden met tureluur en kleine plevier. Voordien bestonden de Binnenweilanden uit intensief gebruikte graslanden en akkers. Nu de inrichting en inbuffering uitgevoerd waren, drong een aangepast natuurbeheer zich op. Uiteindelijk besliste de NMBS dan ook om deze zone mee op te nemen in de bestaande huur-overeenkomst met Natuurpunt. Hiermee is het natuurgebied 'De Kuifeend – Grote Kreek' meer dan 100 ha groot, een unicum temidden van havenindustrie en spoorweginfrastructuur.

Komt het Schijn boven water in A?

Paradoxaal genoeg, weten de meeste Antwerpenaren niet waar het Schijn, na de Schelde de bekendste rivier van Antwerpen, stroomt. Het Schijn verschijnt echter af en toe en toont zich dan zoals in de buurt van het Sportpaleis als een mooie en kleurrijke rivier. Natuur- en milieuverenigingen, planologen, buurtbewoners en de Stad Antwerpen willen de band met water terug versterken in de stad. Daarom organiseerden we in kader van de Antwerpse milieumaand verscheidene activiteiten in kader van het Schijn. Op het programma stonden een water-eiland-tentoonstelling over het Schijn, een waterdebat en 'ontdek het Schijn'-fietstochten. Met veel succes overigens. In het vorige nummer van Natuur.ruimte kon je reeds lezen welke nieuwe kansen er zijn om het Schijn opnieuw een plaats te geven in de Antwerpse binnenstad.

Succesvol benefietconcert met Bob, Frank en Zussen

De muziekgroep met de opvallende naam Bob, Frank en Zussen neemt een aparte plaats in de Vlaamse renaissance- en folkwereld in. Op woensdag 14 november hielden ze een bijzonder benefietconcert voor Natuurpunt Antwerpen Noord. En met succes! De muzikanten zijn dan ook al jaren lid van Natuurpunt en stelden daarom graag voor een concert te geven waarvan de opbrengst integraal gaat naar het Natuur.huis in Ekeren. Dankzij de talrijke toehoorders en de steun van Bob, Frank en Zussen kunnen we starten met de renovatie van het dak- en zoldergedeelte van het Natuur.huis. Graag willen we iedereen, en de muzikanten van de groep Bob, Frank en Zussen in het bijzonder, van harte bedanken voor deze steun!

Bunkers Schans van Smoutakker heringericht

De bunkers op de Schans van Smoutakker, die sterk te lijden hadden onder vandalisme, zijn heringericht als winterverblijf voor vleermuizen. Bovendien werden de restanten van de originele geschutskoepel van de schans vleermuisvriendelijk ingericht! Deze werken kaderden in het Europese Life-project 'Bataction', een gezamenlijk initiatief van Natuurpunt en het Agentschap voor Natuur en Bos, waarbij we vleermuizen in Vlaanderen extra kansen willen bieden. Voor de financiering van het materiaal konden we uiteraard rekenen op de steun van Indaver, peter van de Schans van Smoutakker. We kijken alvast ongeduldig uit naar de resultaten van de wintertelling.

*Schans van Smoutakker.
Foto: Rafaël Delaedt.*

Info

Voor meer informatie over de onderwerpen in deze rubriek kan je steeds contact opnemen met het Natuur.huis, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be of op de natuur.website: www.antwerpennoord.be.

Lekker lang slapen

Tekst: Mart Pauwels

Tekeningen: Pascale Vantieghem

Dieren die uitsluitend van insecten leven hebben in de winter een probleem. Zij vinden geen of te weinig insecten. Ze kunnen maar twee dingen doen: wegtrekken of slapen. Vleermuizen kiezen voor het laatste en dan wel op hun manier.

Vorbereiding winterslaap

In de herfst jagen vleermuizen volop en eten ze meer dan ze nodig hebben. Zo bouwen ze een vetreserve op. Ondertussen gaan ze op zoek naar een geschikte plaats om te overwinteren.

Tweede verblijf

Vleermuizen zijn rijke dieren. Ze hebben een zomer- en een winterverblijfplaats. De laatste moet aan welbepaalde eisen voldoen. Het mag er niet vriezen. De lucht moet voortdurend even vochtig zijn. Het moet er ook donker zijn. Niet gemakkelijk om zo'n plekje te vinden. Sommige soorten zoeken een plaats in grotten. Anderen overwinteren in ijskelders, in bunkers of in forten.

Winterse rust

Tijdens de winter gebeurt er iets eigenaardig met het lichaam van de vleermuizen. Ze laten hun lichaamstemperatuur dalen tot hun lichaam zo koud is als de omgeving. Ze doen dit door hun hartslag te verlagen, zodat

er minder warm bloed wordt rondgepompt. Zo koelt hun lichaam langzaam af. Hun hartslag vermindert van enkele honderden slagen per minuut tot 30. Ook hun ademhaling wordt zwakker. In plaats van 300 keer per minuut in te ademen, doen ze het maar één keer om de paar minuten.

De wereld op zijn kop

Om te slapen of te rusten, gaan vleermuizen ondersteboven hangen. Ze houden zich vast met hun tenen. Je moet dat maar eens proberen! Hoe kan dat zonder kramp te krijgen in hun pootjes? De spieren en pezen van hun achterpoten

zitten anders in elkaar dan bij de andere zoogdieren. Wanneer ze met hun kop naar

beneden hangen, trekt het gewicht van hun lichaam aan hun tenen, zodat hun klauwen op “slot” komen te zitten. Zo kunnen ze dus nooit vallen. Pas als ze weg willen, moeten ze een inspanning doen om los te komen.

Vleermuizen slapen graag rustig

Vleermuizen hebben het niet gemakkelijk in Vlaanderen.

de winter is een kritieke periode. Ze zoeken dan immers een goede plek waar ze ongestoord hun winterslaap kunnen houden. Speciaal voor vleermuizen richt Natuurpunt bunkers, ijskelders en oude forten in als comfortabel “winterhotel”. Daar kunnen ze

Schans van Smoutakker in Stabroek en de ijskelders in Kapellen en Brasschaat.

Bijna driekwart van alle soorten staan op de “Rode Lijst” van de met uitsterven bedreigde zoogdieren. Vooral

(figuurlijk) op twee oren slapen! Voorbeelden in onze regio zijn de Forten van Brasschaat en Schoten, de

Vrijwilligers... belangrijker dan je denkt!

Koen Vanagtmael

Onlangs stond in de krant dat het voor verenigingen moeilijker en moeilijker wordt om actieve vrijwilligers te vinden. Of dit ook bij onze vereniging zo is, is niet met 100% zekerheid te zeggen. Natuurpunt Antwerpen Noord tracht in elk geval met heel veel enthousiasme de zaak draaiende te houden!

Voor elk wat wils...

Gedurende lange tijd werden Natuurpunt-vrijwilligers geassocieerd met individuen van het mannelijke geslacht, verrekijker rond de hals en groene rubberlaarzen aan. Vrijwilligerswerk is vandaag een

*Ook natuurgidsen zijn vrijwilligers.
Foto: Rafaël Delaedt.*

Natuurbeheer is al decennia lang vooral een taak van vrijwilligers. Recent is het begeleiden van schoolgroepen bij educatief natuurbeheer daar bijgekomen. Foto: een onbekende vrijwilliger.

meer complex en ruimer gegeven. Op zeer veel velden worden vrijwilligers ingeschakeld en Natuurpunt is één van de spelers op deze markt. Natuurpunt wil zich blijven onderscheiden in de sector van het vrijwilligerswerk en we kunnen onze vrijwilligers een ruim werkaanbod bieden. Buiten het harde buitenwerk in één van de vele natuurgebieden zijn er nog 1001 mogelijkheden om je actief in te zetten voor de vereniging.

Gemeenschappelijk doel...

Eén van de doelstellingen van de natuurbehoudvereniging is uiteraard het natuurbehoud. Het creëren van meer en betere natuur in onze directe leefomgeving is zowaar dé belangrijkste doelstelling van alle medewerkers en leden van de vereniging. De wijze waarop ieder zijn steentje bijdraagt verschilt sterk van persoon tot persoon. Het actief beheren van de natuurgebieden blijft een noodzakelijk gegeven maar het sociale contact binnen de

gebieden met buurtbewoners, recreanten of de eigen medewerkers is zeker zo belangrijk! Het doel van deze sociale contacten is het vergroten van ons draagvlak. Mensen die vandaag de dag niet of nauwelijks op de hoogte zijn van natuur en natuurbehoud kunnen op deze manier kennis maken met de vereniging. Mensen overtuigen van het nut van natuur en natuurbehoud draagt werkelijk bij tot een betere samenleving!

Met dank aan de vrijwilligers!

Natuurpunt Antwerpen Noord telt momenteel 10 kernen en diverse werkgroepen. Elk draaien ze op hun eigen manier; met eigen 'man- en vrouwkrachten' runnen ze de werking in hun omgeving en kunnen ze op ondersteuning rekenen vanuit het Natuur.huis.

Dankzij deze diverse kernen kan onze vereniging bereiken waarvoor ze opgericht is, het creëren van meer en betere natuur! Het bereiken van deze

doelstelling kan op verschillende manieren gebeuren. Actief meewerken in de natuurgebieden is een zeer concreet voorbeeld maar daarnaast zijn er nog tal van andere mogelijkheden. Het Natuur.huis wordt dikwijls door vrijwilligers draaiende gehouden, begeleiding van dagen rond educatief natuurbeheer, het schrijven, lay-outen en verzenden van dit ledenblad, de hulp bij de behaagactie, het verspreiden van folders, het leiden van wandelingen, ledenwerving, infostanden en beurzen verzorgen of beleidsmatig meewerken... Het is allemaal vrijwilligerswerk!

De vrijwilliger in de bloemetjes!

Van 1 tot 9 maart 2008 is er terug de Week van de vrijwilliger. Diverse nationale en provinciale 'steunpunten voor vrijwilligerswerk' nemen de organisatie op zich en zetten de

Beheerswerk is ook gezamenlijk een kom warme soep eten en een praatje slaan met andere vrijwilligers. Een echt sociaal gebeuren dus. Foto: Rafaël Delaedt.

vrijwilligers in de bloemetjes. Een concreet programma over heel Vlaanderen kan je binnenkort via de website van het vrijwilligerswerk bekomen. Schrijf je ook vast in voor de Natuur.link want ook

via dit kanaal kan je meer informatie verkrijgen!

Natuurpunt Antwerpen Noord organiseert elk jaar een reeks cursussen. Het merendeel van de lessen wordt door, wat dacht je, enthousiaste vrijwilligers gegeven. Foto: Rafaël Delaedt.

Ook vrijwilliger worden?

Natuurpunt staat niet stil en de vereniging is voor 2008 al op zoek naar vrijwilligers die op diverse vlakken willen meewerken. In het voorjaar van 2008 wil Natuurpunt een nieuwe werking in Brecht opstarten rond het natuurgebied De Kooldries. In het najaar van 2008 richten we alle pijlen op het uitbreiden van de behaagactie. Uiteraard blijven alle vrijwilligers meer dan welkom om op welke wijze ook actief deel te nemen aan het verenigingsleven. Denk aan het gemeenschappelijk doel... niet alleen de natuur wordt er beter van, bovendien werk je als vrijwilliger mee aan een betere samenleving!

Schrijf je alvast in voor onze Natuur.link of neem contact op met het Natuur.huis!

Met deze nieuwe cursus nemen we je mee in de wereld van onze dagroofvogels. In de eerste les behandelen we hun ecologie. Hierbij is er aandacht voor de

Sperwer. Foto: Walter Van Ginhoven, FFFS.

Roofvogelcursus

verschillen in levenswijze en de daarbijhorende lichamelijke aanpassingen. Ook voedselkeuze, broed- en trekgedrag komen aan bod. Een laatste besproken aspect zijn de aantallen in Vlaanderen en de bedreigingen en de beschermingsmogelijkheden voor de roofvogels. Het is vaak moeilijk om roofvogels juist op naam te brengen. We leren je stap voor stap hoe je hierbij te werk moet gaan. Daarbij wordt uitgebreid aandacht besteed aan de belangrijkste determinatiekenmerken. Het theoriegedeelte van deze cursus vindt plaats op **dinsdagen 8, 22 en 29 januari** van 19.30 u tot 22.30 u in de kinderboerderij Mirkerf, Miksebaan te Brasschaat.

Het trefpunt van de praktijk-excursie op **9 februari** wordt meegedeeld op de theoriecursus. Deze cursus wordt gegeven door Koen Leysen van Natuurpunt Educatie. Leden betalen € 15,00, niet-leden € 20,00. Inschrijven kan je door storting van het juiste bedrag op rekening 700-0161934-85 van Natuurpunt Brasschaat met vermelding van "roofvogelcursus". Voor meer informatie kan je ook terecht in ons Natuur.huis.

Koudeneuzenwandelingen in Schoten

Ontspannen genieten van de winterse natuur? Dat kan zonder twijfel in Schoten. Natuurpunt organiseert er twee winterse natuurwandelingen in haar natuurgebieden 't Asbroek en Het Wijtschot. Warm aanbevolen! Op **zondag 20 januari** gaan we op verkenning in 't Asbroek. Afspraak om 14 u aan de ingang van het natuurgebied in de Asbroeklaan te Schoten. Einde voorzien rond 16 u. Laarzen of stevig schoeisel gewenst. **Zondag 3 februari** is dé afspraak voor een winterse ontdekking van Het Wijtschot. Afspraak om 14 u op de parking aan de Vier Notelaers, Wijtschotbaan te Schoten. Einde voorzien rond 16 u.

Winterwendwandeling in Brasschaat

Voor de zesde editie van onze WWW trekken we door een stukje van het Klein Schietveld dat niet zo bekend is. We komen langs de Antitankgracht, het Fort van Brasschaat met zijn vleermuizen, enkele geplagde weilanden, en het nieuwe retentiebekken van de Neervelden. Zoals gewoonlijk komen ook heel wat actuele thema's aan bod, zoals de NATO-pijpleiding, het DANAH-project van Defensie en het Agentschap voor Natuur en Bos, de problemen met exoten in de Antitankgracht en de toekomst

van de sportvelden. En naar aloude traditie vieren we midwinter met een warm of koud drankje voor alle deelnemers, waarbij we ook telkens trachten de WinterWende en het belang ervan voor de natuur en de mens te verklaren. De wandeling gaat door op **zaterdag 22 december** om 13.30 u. Afspraak aan het Fort van Brasschaat in de Sionkloosterlaan. Het einde is voorzien rond 17 u. Bij vochtig weer zijn stevige wandelschoenen of laarzen aangeraden.

Een 'andere' wandeling: schorrenexcursies

Heb je de schorrenborrelwandeling van 6 januari gemist? Geen probleem. Ook nadien bieden we je graag de gelegenheid om een bezoekje te brengen aan Lillo-fort en onze Scheldeschorren te ontdekken. Iedere eerste zondag van de maand organiseren we een ontdekkingstocht door de laatste

brakwaterschorren in Vlaanderen: het Galgeschoor en Groot Buitenschoor. Trefpunt op **zondagen 3 februari en 2 maart**, telkens om 9.30 u aan het schorren.huis, dit bevindt zich tegenover ingang 6 van BASF aan de Scheldelaan. Laarzen en kledij die tegen modder kan, zijn noodzakelijk.

Vergeet je lidkaart niet!

Als lid van Natuurpunt word je extra verwend. Niet-leden betalen € 1,00 per persoon voor deelname aan de natuurwandelingen in één van onze natuurgebieden. Niet voor jou, want Natuurpunt-leden mogen gratis deelnemen aan al onze activiteiten (tenzij anders vermeld). Je hoeft alleen je lidkaart van Natuurpunt mee te brengen!

Werking De Kuifleeuwerik

Zondag 16 december 2007:
uitstap Vlaamse kust

We bezoeken de natuurgebieden Baai van Heist, Sashul en de Uitkerkse Polders. Dit laatste gebied vormt een zeer belangrijke overwinteringsplaats voor de kleine rietgans. Naast verschillende ganzensoorten hebben we ook aandacht voor andere wintergasten. Samenkomst om 8 u aan de Noorse kerk (Grote Tunnelplaats) in Antwerpen. Het einde is voorzien om 16.30 u.

Zondag 13 januari 2008:
uitstap polder van Yerseke
Kapelse Moer – Elewouts
Dijk

Samenkomst om 9 u op de hoek Driehoek en Ertbrandstraat in Putte-Kapellen. Het einde is gepland om 17 u.

Zondag 27 januari 2008:
ganzenuitstap Nederland

Tijdens deze uitstap gaan we op zoek naar overwinterende ganzen in Schouwen-Duiveland. Ook andere wintergasten zullen hier talrijk aanwezig zijn. Samenkomst om 9 u aan Hoek Driehoek en Ertbrandstraat. Het einde is voorzien om 17 u.

Zondag 10 februari 2008:
uitstap naar Bospolder en de
Ekerse Putten

Deze gebieden liggen vlak tegen de Antwerpse Haven, maar zijn zeker meer dan de moeite om eens te bezoeken. Samenkomst om 13 u aan het Natuur.huis. Het einde is gepland om 16.30 u.

Zondag 24 februari 2008:
uitstap naar de Kuifeend

Een eerste kennismaking met de nieuwe schuilhutten en de natuur-inrichtingswerken aan de Grote Kreek. We komen samen om 9.30 u aan het Natuur.huis, het einde is voorzien om 12 u.

Zaterdag 15 maart 2008:
jaarlijkse ledenavond

Deze avond gaat door in Ons Huis, Villerslei 128 in Schoten. We beginnen met een aperitief om 17 u, nadien kunnen we genieten van een lekkere maaltijd een glaasje wijn voor de prijs van € 30,00. Het juiste menu is nog niet gekend. Vergeet niet tijdig in te schrijven door storting van € 30,00 op rekeningnummer 142-0669482-13 van De Kuifleeuwerik in Ekeren en dit voor 4 maart 2008.

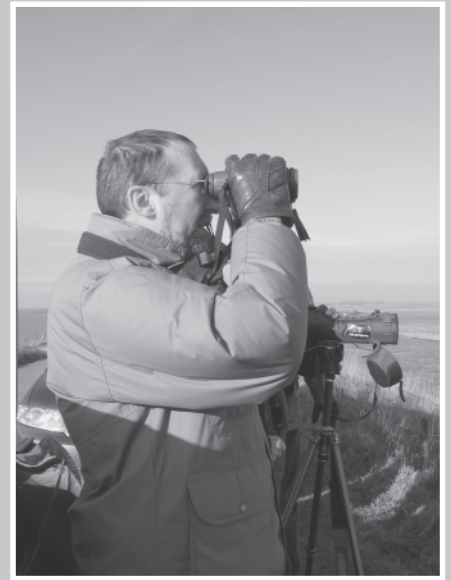

Foto: Rafaël Delaedt.

Meer info

Naar aanleiding van de activiteiten voor januari en februari kunnen de weersomstandigheden het soms niet toelaten om te rijden. Dus steeds even informeren of de tochten kunnen doorgaan.

Vergeet niet om voor alle activiteiten telkens picknick, drank en veldgidsen mee te brengen.

Legende:

Activiteiten voor het hele gezin

Mogelijkheid tot kosten-delend vervoer

Voor alle activiteiten van De Kuifleeuwerik kan je terecht bij Roger Huysmans, tel. 03-324.88.05 of gsm 0485-92.58.53

Vogeltrek ook zichtbaar in jouw buurt!

Iedereen zal ooit al wel eens gehoord hebben van de massale (roof)vogeltrek die kan optreden op plaatsen zoals Gibraltar in Spanje en de Bosporus in Turkije. In België hebben we geen locaties die een vergelijking kunnen doorstaan, maar dat neemt niet weg dat we er niets van kunnen waarnemen. In het najaar verzamelen vele honderden vogelkijkers op plaatsen in het landschap met een goed uitzicht, trektelposten genoemd, om de vogeltrek te observeren. Op deze posten worden duizenden tot soms meer dan tienduizend vogels op een voormiddag geteld en gedetermineerd. Al deze vogels worden nauwkeurig genoteerd en ingegeven op een centrale database zodat alle telposten in Nederland en Vlaanderen elkaars gegevens makkelijk kunnen

raadplegen en opvragen. Zeer handig om wijzigingen in trek waar te nemen of trends af te leiden! Worden er in het oosten van ons land andere vogels waargenomen dan in het westen, zijn de ganzen al op komst vanuit het noorden of welke zeldzaamheden zijn er zoal waargenomen? Kortom, vogeltrek heeft de mens doorheen de hele geschiedenis gefascineerd. Volgend jaar zal er opnieuw geteld worden vanop verschillende locaties in onze regio; mensen die geïnteresseerd zijn, kunnen vanzelfsprekend altijd eens een kijkje komen nemen en meegenieten van het spektakel. Geïnteresseerd? Neem dan contact op met de vogelwerkgroep van Natuurpunt Antwerpen Noord (vogelwerkgroep@antwerpennoord.be).

Boomknoppenwandeling in de Oude Landen

Ben je ervan overtuigd dat bomen in de winter niet herkenbaar zijn? Dan moet je zeker eens naar onze speciale boomknoppenwandeling in de Oude Landen komen! Iedere boom en elke struik heeft immers zijn 'eigen' knoppen. Sommige zwart met de vorm een bokken-

poot, andere dan weer bruin en spits. Nieuwsgierig? Je bent van harte welkom op **zaterdag 8 maart** in de Oude Landen. Een aanrader! Trefpunt om 14.30 u aan de ingang van kasteel Veltwijck, Veltwijcklaan 27 in Ekeren. Het einde is voorzien rond 17 u.

Winterse gluhweinwandeling in het Ravenhof

Het begint stilaan een jaarlijkse traditie te worden: de gluhweinwandeling aan het kasteel Ravenhof te Stabroek. Ook dit jaar organiseert Natuurpunt weer een boeiende en leerrijke winterwandeling doorheen het Moretusbos nabij de Nederlandse grens. Een unieke gelegenheid om van de winter te genieten in dit gevarieerd en uitgestrekt bosgebied. Bij mooi weer zijn allerlei kleine zangvogeltjes al druk in de weer, alsof ze

's anderendaags de lente al verwachten. Tegen de grond en op de boomvoeten ontplooiën mossen hun verborgen wereld. Zo'n anderhalf uur en een flinke portie natuur later kunnen wandelaars zich verwarmen aan een lekker glaasje gluhwein. Uiteraard is er ook warme chocolademelk voorhanden. Trefpunt: **zondag 3 februari** om 14 u op de parking van het kasteel Ravenhof in Stabroek.

Uilen tijdens de Nacht van de Duisternis in Schoten

Uilen hebben steeds tot onze verbeelding gesproken. Talrijk zijn de boeken en legendes waarin de uil een belangrijke rol is toebedeeld dankzij hun nachtelijke leefwijze, hun geruisloze vlucht en hun vreemde geluiden. De beverige roep van de bosuil is een bekend onderdeel van de griezelfilm. Aan de andere kant bestaat er ook genegenheid voor uilen. Hun houding en de brede kop met naar voren gerichte ogen geven ze iets menselijks. Verneem je graag meer over de uil, over zijn levenswijze? Tijdens de Nacht van de Duisternis heb je een unieke kans om meer te weten te komen over deze mysterieuze vogel én hem hopelijk ook te beluisteren. Op **zaterdag 15 maart** zet het park Vordenstein voor één keer zijn poorten open op dit nachtelijke uur. Trefpunt om 20 u aan de ingang van Vordenstein, Kopstraat z/n in Schoten.

Natuur in je buurt

Waar je ook woont, overal zal je natuur ontdekken. Of je nu in een sterk verstedelijkte wijk woont met gierzwaluwen en dwergvleermuizen als medebewoners. Of als je een tuintje hebt waar iedere winter tientallen vinken, mezen, spreeuwen en lijsters hun kostje bij elkaar komen scharrelen. Wist je dat de natuur in onze omgeving ook verschillende plantensoorten van rotsachtige milieus herbergt? Op **woensdag 13 februari** kom je er meer over te weten tijdens een unieke middagvoordracht. Meer informatie hierover krijg je in ons Natuur.huis.

Cursus digitale natuurfotografie

Uit een recente enquête bleek dat een carrière als natuurfotograaf één van de meest gezochte is. De media speelt daar gretig op in. Natuurfotografen zijn helden, die hun leven wagen om ons de schoonheid van de natuur te laten zien. De werkelijkheid is echter anders. Wie, denk je, kan zich permitteren om veel energie in een beeld te steken, om urenlang te wachten tot één of andere zonnestraal een zwammetje raakt? Om vijftien keer 8 uur in een schuiltentje te kruipen om één of andere zeer zeldzame vogel perfect in beeld te brengen?

Inderdaad: jij als amateur natuurfotograaf. Je bent namelijk in staat betere beelden te schieten dan de professionele natuurfotografen, want jij hebt iets wat zij niet hebben: tijd! Mogelijk weet je niet hoe er aan te beginnen. Natuurpunt organiseert daarom exclusief voor haar leden een cursus digitale natuurfotografie. Ideaal als je op zoek bent naar tips voor betere natuurfotografie! Afspraak op woensdagen 12 en 19 maart. Trefpunt telkens om 20 u in het Natuur.huis, Steenstraat 25 in Ekeren. De cursus is gratis voor

Natuurpunt-leden. Inschrijven is wel noodzakelijk. Dat kan je door contact op te nemen met het Natuur.huis.

Foto: Rafaël Delaedt.

Zorg dat je aanwezig bent op de 'Dag van de Pad'!

Elders in dit nummer van Natuur.ruimte kon je lezen over de resultaten van 13 jaar padden-overzet in Brasschaat. Naar goede traditie starten we onze padden-overzet tijdens de 'Dag van de Pad'. Een dag waar je heel wat kan opsteken over onze padden, kikkers en salamanders, hun levenswijze, bedreigingen en bescherming. Niet te missen! Afspraak op **zaterdag 26 januari**, 10 u, kinderboerderij Mikerf, aan de Miksebaan in Brasschaat.

Fototentoonstelling in Schoten

Op **zaterdag 26 en zondag 27 januari** ben je opnieuw welkom in het Kasteel van Schoten om in de koude wintermaanden van zomerse natuur te komen genieten. De leden van de Fauna Flora Fotoclub Schoten, die mede dit tijdschrift van mooie natuurfoto's voorzien,

presenteren dan hun werk van het afgelopen jaar. Exotische natuur van ver weg, maar ook herkenbare natuur van dichtbij, getuige de clubreeks over de Oude Landen. Iedereen is van harte welkom van 13 u tot 19 u in het Kasteel van Schoten, Kasteeldreef 61 te Schoten. De toegang is gratis.

Kokmeeuw. Foto: Eddy Wellens, FFFS.

Meer info

Natuurpunt-leden en hun gezinnen mogen gratis deelnemen aan al onze activiteiten (tenzij anders vermeld). Je hoeft alleen je lidkaart van Natuurpunt mee te brengen! Voor meer informatie over onze natuur.activiteiten kan je steeds contact opnemen met het natuur.huis van Natuurpunt Antwerpen Noord, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, www.antwerpennoord.be.

Halloween in Het Rood: een verhaal van hekserij en spoken in... een natuurgebied

Tekst: Kern Kapellen en Kern Stabroek

Foto's: Ludo Hermans

Vier heksen en hun helpers (spoken en andere rare wezens) schrokken zich een bult toen een grote groep mensen (al dan niet verkleed) hen stond op te wachten aan de ingang van Het Rood. Hoe wisten al die mensen van de jaarlijkse heksenvergadering in het bos? De heksen besloten onderling dan maar om al die mensen (en vooral hun vele, lieve, lekkere, malse en sappige kindjes) mee te nemen in het bos. De heksen beginnen te vertellen... bizarre verhalen.

In het bos branden her en der lichtjes, zodat onze heksen de weg naar hun ontmoetingsplek door het donkere bos makkelijk terugvinden. Aan de bomen hangen spinnenwebben (met dikke spinnen erin) en kleine babyspookjes, brrr... Onderweg gaan de zonderlinge figuren verder met hun verhaal.

Twee jonge heksen, Dannika en Vipera bespreken hoe je te weten

komt wie de geschikte persoon is om mee te trouwen met behulp van een vuurtje en een paar noten. Ziehier het geheime recept. Men make een vuurtje. Men verzamele wat noten. Men schrijve de naam van de kandidaten op de noten. Men werpe de noten in het vuur. De noten die helemaal opbranden zijn geen goede kandidaten, zij die uit het vuur springen wel.

Een eindje verder houdt de oudere verfrommelde heks Celestine stil bij een oude eik, de vruchtbaarheidsboom bij uitstek. Een jong pas gehuwd paar moet driemaal rond de eik dansen en dan een kruis uit de schors snijden om van nakomelingen verzekerd te zijn.

De tocht gaat verder door het bos en door de griezelige weide. Wat zweeft daar over de vlakte? Witte wieven, spoken? Brrr ... bibber. Weiden zoals dit zijn de verzamelplaats bij uitstek voor al dat raar volk.

Langs het modderig padje komen we bij Mijnheer Berk. Hij staat

poepchic te pronken in z'n wit kostuum! Witharige heks Aragnea heeft hier 't een en 't ander te vertellen: op zekere dag kwam de vrouw van arme Job thuis met een kannetje melk, en Job zei: "Vrouw, we zijn rijk geworden". Het arme mens schrok hevig en zwierde en zwaaide met haar kannetje. Het witte vocht spatte naar alle kanten en, echt waar, nu staat Mijnheer Berk hier in z'n wit pak den fieren uit te hangen!!

Stilaan wordt het tijd om onze nachtelijke rondzwervingen te beëindigen, maar eerst nog kinnekenssoep koken samen met Dannika en Vipera. Met behulp van de aanwezige kindjes (die bijzonder mooi en goed kunnen zingen) wordt de tocht in stijl afgesloten.

Tot slot werd er door alle heksen, spoken en trawanten nog een deugddoend opkikkertje geserveerd. Een heerlijke nacht was dat! En nog een dikke merci aan alle mensen die hebben geholpen om deze wandeling tot zo'n groot succes om te toveren!

Kom jij ook naar onze algemene ledenbijeenkomst op vrijdag 7 maart?

Stefan Versweyveld

Onze afdeling is het hart van de Natuurpunt-werking in de Noord-Antwerpse regio. Het is de spil van de beweging, van de werking rond natuurbeheer en landschapszorg, rond natuurbeleving, natuurstudie, -educatie en beleid.

Daarom nodigen we je graag uit op onze jaarlijkse algemene ledenbijeenkomst, waar we onze voorbije en toekomstige Natuurpunt-werking tegen het licht houden. Alle leden zijn welkom om hun zegje te doen, opmerkingen te geven en voorstellen aan te brengen. Of gewoon om te luisteren hoe jouw vereniging werk maakt van het natuurbehoud en het

*Dit jaar zorgen de vrijwilligers van de kern Brasschaat voor de tapas-bar.
Foto: Rafaël Delaedt.*

landschapsbeheer in onze regio. Je hoeft dus zeker geen doorwinterde vrijwilliger of bestuurder te zijn!

Integendeel, op onze algemene ledenbijeenkomst willen we al onze leden en hun partners en gezinnen uitnodigen om samen met ons mee te denken over de voorbije en toekomstige Natuurpunt-werking. En uiteraard is dit vooral de gelegenheid voor ontmoeting of een interessante babbel!

Tijdens enkele uiteenzettingen bespreken we de werking en de financiën van onze vereniging in 2007 aan de hand van boeiende presentaties met veel foto's. Meteen werpen we ook een blik vooruit wat volgend jaar ons kan en zal brengen.

Na dit 'serieuze' werk bieden we je graag een hapje en drankje aan tijdens onze gezellige tapas-bar.

Je krijgt een overzicht van het voorbije jaar en kan mee beslissen over de planning van 2008. Foto: Rafaël Delaedt.

Kortom, een unieke avond om kennis te maken met onze vereniging én de vrijwillige en professionele medewerkers in een ongedwongen sfeer. Een aanrader!

Zorg dat je d'er bij bent

De algemene ledenbijeenkomst gaat door op vrijdagavond 7 maart. Trefpunt is het Koninklijk Atheneum van Brasschaat, Hemelrijkplei 29 in Brasschaat. De deuren openen om 19.30 u, om 20 u starten we met onze algemene ledenbijeenkomst. De tapas-bar start om 21.30 u. Deelname is gratis voor alle leden. Graag vooraf inschrijven. Dat kan via het Natuur.huis, tel. 03-541.58.25, e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be. Tot dan!

Hieronder vind je een chronologisch overzicht van onze activiteiten. De praktische informatie staat bij elke activiteit vermeld tenzij er elders in dit blad meer aandacht aan wordt besteed.

Meer informatie kan je ook bekomen in ons Natuur.huis, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, fax 03-541.63.55 of e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be. Voor de meest actuele informatie kan je ook op onze websites terecht: www.antwerpennoord.be en www.scheldeschorren.be.

De meeste activiteiten zijn gratis voor leden (tenzij anders vermeld). Niet-leden betalen € 1,00 voor activiteiten in onze natuurgebieden. Vergeet dus niet je lidkaart mee te nemen. Veel plezier.

december

zat 8 9.30 u, Stabroek, werkdag Huzarenberg, zie vorige Natuur.ruimte.

zon 9 9.30 u, Antwerpen – Oorderen, excursie naar de Kuifeend, Natuur.huis, Steenstraat 25 te Antwerpen, zie vorige Natuur.ruimte.

zon 16 8 u, uitstap naar de Vlaamse kust, zie p. 19

don 20 20 u, Antwerpen – Ekeren, Raad van Bestuur, Natuur.huis, Steenstraat 25 te Ekeren, vraag de agenda op in het Natuur.huis

zat 22 13.30 u, Brasschaat, winterwendwandeling Fort van Brasschaat, Sionkloosterlaan, zie p. 18

januari

zat 5 9.30 u, Antwerpen – Schoonbroek, werkdag Ekers Moeras, zie p. 9

zon 6 14 u, Antwerpen – Zandvliet, schorrenborrelwandeling, zie p. 28

din 8 19.30 u, Brasschaat, cursus roofvogels, Kinderboerderij Mikerf, zie p. 18

zat 12 9.30 u, Antwerpen – Ekeren, knotactie Puihoek, Mariahoeve, zie p. 9

zon 13 9 u, uitstap naar de polder van Yerseke en Kapelse Moer – Elewouts Dijk, zie p. 19

zat 19 9.30 u, Antwerpen – Schoonbroek, werkdag Ekers Moeras, zie p. 9

zat 19 9.30 u, Schoten, werkdag 't Asbroek, zie p. 9

zon 20 14 u, Schoten, winterwandeling 't Asbroek, zie p. 18

din 22 19.30 u, Brasschaat, cursus roofvogels, zie p. 18

zat 26 9.30 u, beheersdag, knotactie, Puihoek Lindehoeve, zie p. 9

zat 26 10 u, Brasschaat, Dag van de Pad, zie p. 21

zat 26 13 u, kasteel van Schoten, fototentoonstelling Fauna Flora Fotoclub Schoten, zie p. 21

zon 27 9 u, ganzenuitstap naar Schouwen-Duiveland, zie p. 19

zon 27 13 u, kasteel van Schoten, fototentoonstelling Fauna Flora Fotoclub Schoten, zie p. 21

din 29 19.30 u, Brasschaat, cursus roofvogels, zie p. 18

don 31 20 u, Antwerpen – Ekeren, Raad van Bestuur, zie don 20 december

februari

zat 2 9.30 u, Antwerpen – Schoonbroek, werkdag Bospolder, zie p. 9

zon 3 14 u, Stabroek, gluhweinwandeling, zie p. 20

zon 3 14 u, Schoten, winterwandeling Het Wijtschot, zie p. 18

zon 3 9.30 u, Antwerpen – Zandvliet, schorrenwandeling, zie p. 18

zat 9 Brasschaat, praktijkcursus roofvogels, trefpunt en tijdstip worden meegedeeld op de theoriecursus, zie p. 18

- zon 10 9.30 u, Antwerpen – Oorderen, werkdag De Kuifeend, zie p. 9
- zon 10 13 u, Antwerpen – Schoonbroek, wandeling in de Bospolder en de Ekerse Putten, zie p. 19
- woe 13 14 u, Kapellen, voordracht “Natuur in je buurt”, zie p. 20
- zat 16 9.30 u, Antwerpen – Zandvliet, werkdag Ruige Heide, zie p. 7
- zon 24 9.30 u, Antwerpen – Oorderen, uitstap naar de Kuifeend, zie p. 19
- zon 24 14 u, Antwerpen – Schoonbroek, Bospolderborrelwandeling, zie p. 8
- don 28 20 u, Antwerpen – Ekeren, Raad van Bestuur, zie don 31 januari

maart

- zon 2 9.30 u, Antwerpen – Zandvliet, schorrenwandeling, zie p. 18
- vrij 7 20 u, Brasschaat, Algemene ledenbijeenkomst, zie p. 23
- zat 8 14.30 u, Antwerpen – Ekeren, boomknoppenwandeling Oude Landen, zie p. 20
- woe 12 20 u, Antwerpen – Ekeren, cursus digitale fotografie, zie p. 21
- zat 15 17 u, Schoten, Ledenavond De Kuifleeuwerik, zie p. 19

- zat 15 20 u, Schoten, Nacht van de Duistenis in Vordenstein, zie p. 20
- zat 15 20 u, Kapellen, Nacht van de Duisternis, de juiste plaats van de activiteit was nog niet gekend bij de opmaak van dit ledenblad. Meer info kan je krijgen in het Natuur.huis of op de natuur.website.
- woe 19 20 u, Antwerpen – Ekeren, cursus digitale fotografie, zie p. 21
- don 27 20 u, Antwerpen – Ekeren, Raad van Bestuur, zie don 31 januari
- zon 30 9 u, Antwerpen – Oorderen, uitstap De Kuifeend, info Natuur.huis

Geslaagd 2007

De foto's hierbij geven een impressie van een aantal geslaagde activiteiten van Natuurpunt Antwerpen Noord in 2007. Foto's: Rafaël Delaedt.

Nacht van de vleermuis.

Geleide natuurwandelingen.

Dag van de natuur.

Colofon

Natuur.huis, Natuur.documentatiecentrum en Natuur.winkel

Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, fax 03-541.63.55

e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be

website: www.antwerpennoord.be

Van maandag tot vrijdag open van 10 tot 17 u.

BTW-nummer: BE 0429 415 832.

Contactpersonen

Bospolder: Stefan Versweyeld (03-645.94.10)

De Kooldries: Freddy Heye (03-636.00.41)

De Kuifeend/Grote Kreek: Ludo Benoy (03-825.45.59)

Ekers Moeras: Willy Ibens (03-651.99.59)

Fort van Brasschaat: Filip Borms (0473-91.90.51) en Willy Ibens (03-651.99.59)

Galgeschoor/Groot Buitenschoor: Eddy Rottiers (03-775.00.22), Koen Vanagtmael (03-541.60.04) en Frank Wagemans (03-651.44.67)

Het Rood: Paul Osterrieth (03-237.08.11) en Johan Vandewalle (0497-44.67.66)

Het Wijtschot: Rafaël Delaet (03-658.92.24) en Leo Claessens (03-646.94.81)

Hoekse Beemden: Freddy Heye (03-636.00.41)

Oude Landen: Willy Ibens (03-651.99.59), Guy Leys (03-569.00.38) en Fons Vervoort (03-647.18.70)

Ruige Heide: Guy Leys (03-569.00.38)

Schans van Smoutakker: André D'Hoine (03-664.02.42)

't Asbroek: Hugo Koens (03-658.01.09)

Werking Beleid: Johan Vandewalle (03-297.30.03)

Werking Kerkuilen: Fons Vervoort (03-647.18.70)

Werking Kuifleeuwerik: Roger Huysmans (03-324.88.05)

Werking Natuur- en Milieueducatie: Annie De Koninck (03-664.92.36)

Werking Vleermuizen: Filip Borms (0473-91.90.51)

Werking Vogels: Bram Vogels (0496-44.77.93)

Werking Berendrecht, Zandvliet en Lillo: Guy Leys (03-569.00.38)

Werking Brasschaat: Johan Neegers (03-653.22.03)

Werking Brecht: Freddy Heye (03-636.00.41)

Werking Ekeren: Rit Van Damme (03-248.12.65)

Werking Kapellen: Anne Hoefnagels (03-666.61.32)

Werking Schoten: Hugo Koens (03-658.01.09)

Werking Stabroek: Harry Van der Horst (03-568.15.78)

Werking Wuustwezel: Marc Vanbrabant (03-669.88.07)

Natuurpunt Antwerpen Noord is de regionale afdeling van Natuurpunt, vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen. Dat betekent deel uitmaken van een grote vereniging met meer dan 75.000 gezinnen die in Vlaanderen meer dan 15.500 ha natuurgebied beheert.

Lid worden

Lidgeld per gezin: € 20. Te storten op 220-0340573-42 met vermelding van je huidig lidnummer of voor nieuwe leden met vermelding van je naam en adres. Je ontvangt dan zowel **Natuur.blad** als **Natuur.ruimte**. Bovendien krijg je korting bij aankopen in onze Natuur.winkel. Leden van Natuurpunt uit een ander werkingsgebied kunnen voor € 5 een abonnement op **Natuur.ruimte** nemen. Te storten op 220-0340573-42 met vermelding van je lidnummer, naam en adres.

Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren Brasschaat vzw

Floris Verbraeckenlei 32

2930 Brasschaat

tel. 0473-48.48.97

e-mail: peeters.m@skynet.be

Giften

Donateurs storten een extra bijdrage bovenop hun lidgeld. Vanaf € 30 per kalenderjaar krijg je een fiscaal attest. Storten op 293-0212075-88 met vermelding 'project 3797 Antwerpen Noord' of 'project 3776 VOC Brasschaat' voor het Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren Brasschaat.

Natuur.ruimte is het ledenblad van Natuurpunt Antwerpen Noord.

Werken mee aan dit

nummer: Rafaël Delaet, Peter Dhondt, Johan Neegers, Mart Pauwels, Kathleen Quick, Kern Kapellen, Kern Stabroek, Peter Symens, Koen Vanagtmael, Johan Vandewalle, Wouter Vanwesenbeeck, Sofie & Stefan Versweyeld, Frank Wagemans.

Illustraties en foto's: Fauna Flora Fotoclub Schoten (FFFS), Rafaël Delaet, Erik Gintelenberg, Frank Goossens, Ludo Hermans, Lode Rubberecht, Eddy Rottiers, Walter Van Ginhoven, Pascale Vantieghem, Eddy Wellens.

Foto voorpagina: De roodborst is één van de vogels die heel de winter hier blijft. Foto: Eddy Wellens, FFFS.

Foto achterpagina: Schorrenborrelwandeling. Foto: Eddy Rottiers.

Oplage: 4.100 exemplaren

Natuurvoedingswinkel De Groene wijzer

Joris Crikemans en Maria Verbraeken

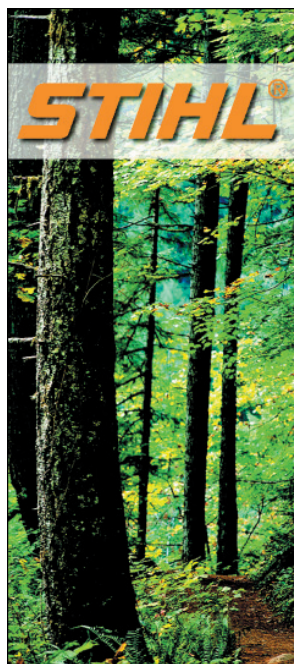
Molenweg 18 te Brasschaat Mariaburg

**Gespecialiseerd
in biologische voedingswaren**

**WELKOM
IN ONZE TOTAAL VERNIEUWDE
BIOOVERSWINKEL**

tel.03 664 73 85 fax 03 605 18 92 Open Di-Vr 8.30u tot 18u za 9u tot 17u
zondag & maandag gesloten

www.degroenewijzer.be

Omdat we het beste voor hebben met de natuur... én met u !

Het zagen van hardhout, het in vorm houden of vellen van bomen...wie aan natuuronderhoud doet, kan niet zonder een goede kettingzaag. Niet toevallig kiezen kenners daarom voor Stihl. Deze kettingzagen zijn immers uitgerust met een fijn staaltje toptechniek, waardoor het zagen van takken en stammen een koud kunstje wordt. Als vakhandel in tuinmachines weten we goed waarom we zowel onze particuliere als professionele klanten kettingzagen van Stihl aanbevelen. Want ook u, als natuurliefhebber, verdient voor ons alleen het beste.

Kapelsesteenweg 127 • 2180 Ekeren
Tel. 03 646 22 88 • info@eyckerman.be
Meer tuinmachines ? Surf dan naar www.eyckerman.be

MSE 140/30

- elektrische machine - 1400 watt
- snijlengte: 30 cm
- thermische veiligheid
- gewicht: 3,2 kg

MS 230/35

- benzine - 2,0 kW/2,7 pk
- snijlengte: 35 cm
- cilinderinhoud: 40,2 cm³
- gewicht: 4,6 kg

MS 390/45

- benzine - 3,4 kW/4,6 pk
- snijlengte: 45 cm
- cilinderinhoud: 64,1 cm³
- gewicht: 5,9 kg

Schorrenborrelwandeling

zondag 6 januari 2008

Op zondag 6 januari nodigen wij je uit voor de jaarlijkse schorrenborrelwandeling. Eerst neemt Walter Van Ginhoven je mee voor een kennismaking met het Groot Buitenschoor en de Schelde. Aansluitend kan je genieten van een schorrenborrel of een warme chocolademelk.

Trefpunt: om 9.30 u aan het e.paviljoen; dit bevindt zich tegenover ingang 6 van BASF aan de Scheldelaan.

Verkorte wegwijzer: komende van Antwerpen volg je de A12 richting Bergen op Zoom, afrit 11 en volg richting 'Haven oneven, 601 - 999'. Rij over de Noordlandbrug en volg de Scheldelaan. Aan de derde verkeerslichten zie je het e.paviljoen aan de rechterkant.